

Likelydende til:

Buskerud fylkeskommune

Postboks 3563

NO-3007 Drammen

postmottak@bfk.no

Hurum kommune

Nordre Sætrevei 1

3475 Sætre

postmottak@hurum.kommune.no

Kopi til:

Riksantikvaren/Direktoratet for kulturminneforvaltning

Statens naturoppsyn

Fylkesmannen i Buskerud

Direktoratet for mineralforvaltning

Hurum historielag

Husebykollen, 31.12.2018

Kulturminner i Husebykollen, Hurum kommune. Forslag om registrering og vern av spor etter gruvedrift fra 1700-tallet som kulturminne

Lokalitet

I Husebykollen ved Filtvet i Hurum kommune er det spor av gruvedrift fra 1700-tallet. De synlige sporene er i form av malmhauger og steinsatt kjerrevei. Nærmere undersøkelser i terrenget vil ifølge kilder også synliggjøre dagbrudd.

Kildene for dateringen og historiske opplysninger er

1. Bygdeboknemnda/Hurum historielag: *Hurums Historie, Bind I* (1963).
2. T. Martinsen, W. Olsen, B. B. Svendsen, O. Sønju og W. Sørli: *40+ trivelige turer i Røyken og Hurum*, Vett & Viten Forlag. Første utgave (1992). Side 76–77.
3. Kjell Nordseth: *Lokaliteter i norsk geoturisme 3, Buskerud–Telemark. Severdige lokaliteter verdt å vite mer om*. Institutt for Geofag, Universitetet i Oslo (2016). Side 64.¹

I følge kildene er det mange gamle gruver i området. Kulturminnene er hovedsakelig innenfor eiendommen med gnr/brnr 46/1.

Kulturminnene vil bli ødelagt og forsvinne for ettertiden pga. den varslede utvidelse av steinbruddet som vist i kulturminnekartet i Vedlegg 1.

Husebykollen Hytteeierforening tar herved initiativet overfor Buskerud fylkeskommune og Hurum kommune for å få vernet kulturminnene som beskrives i det følgende. Se også www.kulturminnesok.no der kulturminnene er registrert (søkeord «Husebykollen»).

Bakgrunn

Husebykollen består bl.a. av bergarten pyroksenitt, en type gabbro – skapt for ca. 250 mill år siden i vulkanrøret som finnes her. Av pyroksenitt kan det utvinnes *jern*.

Moss Jernverk (1704/06–1874) utvant jern fra jernmalm som ble tatt ut i gruver, mest fra Telemark og Agder samt noe fra Follo² – men også fra gruvene i Husebykollen, Hurum kommune, noe som åpenbart er lite kjent. F.eks. er gruvene ikke omtalt i NIKUs *Rapport Arealplan 04/05 Bidrag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Hurum kommune*³. Men i

¹ http://folk.uio.no/nordseth/Geoturisme/Buskerud_og_Telemark.pdf.

² <https://www.mosshistorielag.no/artikler-samla-fra-strandsittaren/542-moss-jernverk-et-industrieventyr>

³ http://www.hurum.kommune.no/globalassets/kultur-og-idrett/kulturminner/niku_rapport2005_mf_web.pdf

HUSEBYKOLLEN HYTTEEIERFORENING

Stiftet 15. juli 2006

kartet fra Moss Historielag i Vedlegg 2 som viser gruver som leverte malm til Moss Jernverk, er det avmerket gruvesymbol i Hurum kommune. Historielaget er således kjent med gruvedriften i Husebykollen og kan kanskje gi utfyllende informasjon om virksomheten.

Vi har ikke vært i stand til å avdekke tidsintervallet for gruvedriften i Husebykollen, men i kilde 2 fremgår det at malm som fremdeles er synlig, «...skulle vært skipet til Moss Jernverk i 1780-årene.»

Det finnes et arkiv etter Moss Jernverk med materiale fra midten av 1700-tallet og frem til midten av 1800-tallet som ivaretas av Østfoldmuseene - Moss by- og industrimuseum⁴. Arkivet er restaurert og her bør man kunne finne informasjon om gruvedriften i Husebykollen.

Beskrivelse av enkeltminnene

Kulturminnet/feltet (lokaliteten) som forslås registrert består av enkeltminnene *jernmalmbauger*, *dagbrudd* (stedfesting krever undersøkelser) og *steinsatt kejervei* (tidfesting er usikker).

Bildene nedenfor viser enkeltminner med posisjonsangivelse⁵ mm. Enkeltminnene er avmerket i kulturminnekartet i Vedlegg 1.

Jernmalmbauger

Enkeltminne 1

Figur 1: Jernmalm fra gruveindustri (SOSI-kode B0504⁶), Husebykollen.

Dimensjon: Lengde ca. 10 m, høyde ca. 1 m.

Posisjon (avlest fra kart): UTM33 6613521N, 2517420Ø; 59°35'8,400"N, 10°36'6,707"Ø. Se Vedlegg 1.

⁴ <https://www.kulturradet.no/documents/10157/c27d07ff-99ac-4754-be31-384e6b335f00> Søknad (2012) fra Østfoldmuseene – Moss by- og industrimuseum om prosjektstøtte til prosjektet *Bevaring av Moss Jernverks arkiv*.

⁵ www.norgeskart.no; www.dirmin.no;

Konvertering UTM/geografiske koordinater: <http://www.arcticpeak.com/navigation/UTM-APRS.htm>

⁶

http://sosi.geonorge.no/Produktspesifikasjoner/Produktspesifikasjon_Milj%C3%B8dir_ViktigeNaturtyper_ver2014_1201.pdf Produktspesifikasjon. Viktige naturtyper. Miljødirektoratet 2014.

Enkeltminne 2

Figur 2: Jernmalm fra gruveindustri (SOSI-kode B0504), Husebykollen.

Dimensjon: Diameter ca. 5 m, høyde ca. 0,5 m.

Posisjon (avlest fra kart): UTM33 6613521N, 251742Ø; 59°35'8,400"N,10°36'6,707"Ø. Se Vedlegg 1.

Enkeltminne 3

Figur 3: Jernmalm fra gruveindustri (SOSI-kode B0504), Husebykollen.

Dimensjon: Diameter ca. 10 m, høyde ca. 2 m.

Posisjon (avlest fra kart): UTM33 6613185N, 251541Ø; 59°34'57,138"N,10°35'55,350"Ø. Se Vedlegg 1.

«Det er en forventning fra Regjeringen at kommunene registrerer og verdsetter kulturminner og kulturmiljøer som har lokal verdi og innarbeider disse i planer etter plan- og bygningsloven.»

Riksantikvaren: *Kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Planlegging etter plan - og bygningsloven, Versjon II 2016*

<https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturminne-i-kommunen-KIK/Veiledninger-og-registreringsskjema>

Steinsatt kjerrevei

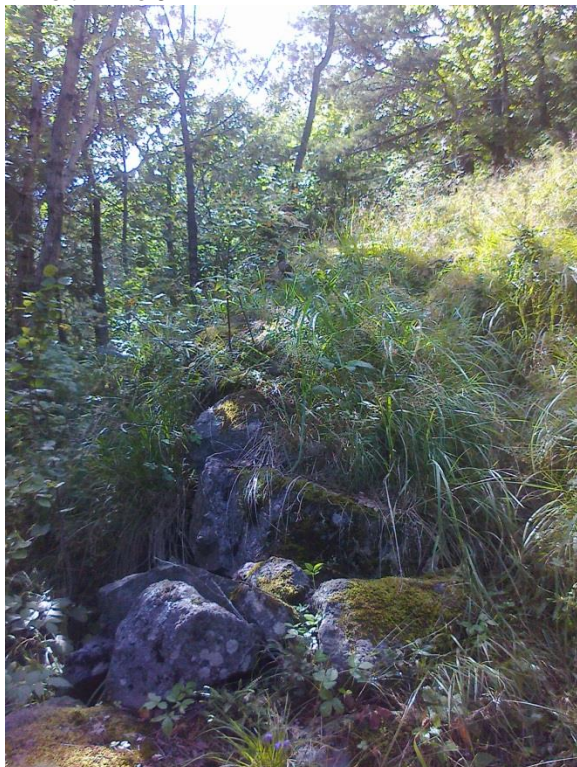
Enkeltminne 4:

Figur 4: Steinsatt veikant for kjerrevei (SOSI-kode D5101).
Posisjon: Se kart i Vedlegg 1. Lengde (avlest fra kart): Ca. 500 m.

Steinsatt gangsti

Enkeltminne 5:

Figur 5: Steinsatt gangsti.
Posisjon: Se kart i Vedlegg 1.
Lengde (avlest fra kart): Ca. 400 m

Gruveinnslag/dagbrudd

Enkeltminne 6:

Figur 6: Innslag for malmuttak (ikke verifisert).
Dimensjon: Høyde ca. 1,5 m, bredde ca. 1,5 m,
horisontal dybde ca. 1 m.
Omtrentlig posisjon (avlest fra kart): UTM33 6613222N,
251140Ø; 59°34'57,456"N, 10°35'29,709"Ø. Utenfor
kartet i Vedlegg 1.

Forslag om registrering som kulturminner

De ovenfor beskrevne kulturminner er lokalisert i nærheten av steinbruddet som drives av Hurum Pukk AS. I Hurum kommunes kommuneplan fra 2015 (arealdelen) ble området for råstoffutvinning utvidet med 179 mål, se avmerket plangrense på kartet i Vedlegg 1.

Hurum Pukk AS har fremlagt forslag til planprogram for utarbeidelse av detaljert reguleringsplan, og Hurum kommune har vedtatt å legge forslaget ut til offentlig høring. Samtidig har Hurum Pukk AS søkt Direktoratet for mineralforvaltning om driftskonsesjon for området.

Buskerud fylkeskommune har i høringsuttalelse *Juve Pukkverk AS - Husebykollen - Huseby - Hurum kommune - søknad om driftskonsesjon - uttalelse om kulturminner* av 23.05.2018 til Direktoratet for mineralforvaltning ingen merknader angående etterreformatoriske kulturminner. Som det fremgår av det foranstående, er det påvist slike kulturminner i det området Hurum Pukk AS søker konsesjon for. Vi håper Fylkeskommunen ved senere lignende anledninger inkluderer omtale av denne gruvelokaliteten i sine merknader.

Med henvisning til Lov om kulturminner⁷, § 1 Lovens formål, spesielt avsnitt 3:

«Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål»,

anmodes det om at kulturminnene i Husebykollen registreres som kulturminner som skal ivaretas

«...som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.».

Vi håper at vi i det foranstående har gitt tilstrekkelig bakgrunn for registrering og vern av kulturminnene i Husebykollen, og grunnlaget vil ganske sikkert kunne bli forsterket med ytterligere informasjon fra bl.a. arkivet etter Moss Jernverk. I disse kulturminnene ligger det en god mulighet for Hurum kommune å etablere en geologisk severdighet i Husebykollen.

Vi ber derfor Buskerud fylkeskommune og Hurum kommune å gjennomføre de nødvendig tiltak for å få kulturminnene i Husebykollen registrert og vernet for ettertiden slik at de ikke går tapt. Det kan haste i og med at det nå som nevnt forberedes utarbeidelse av privat reguleringsplan for området for råstoffutvinning (steinbrudd), se Vedlegg 1. I den forbindelse gjør vi oppmerksom på at planprogrammet er lagt ut til offentlig innsyn med kommentarfrist 20.01.2019⁸.

Vi ser frem til å høre fra dere og håper på positive tilbakemeldinger på vårt forslag.

Med vennlig hilsen,

Kjell Sollund
Styreleder
Husebykollen Hytteeierforening
Organisasjonsnummer 918 121 927
Epost: havseiler@gmail.com

Åge Borg-Andersen
Epost: aageba@coherence.no

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten håndskrevet signatur.

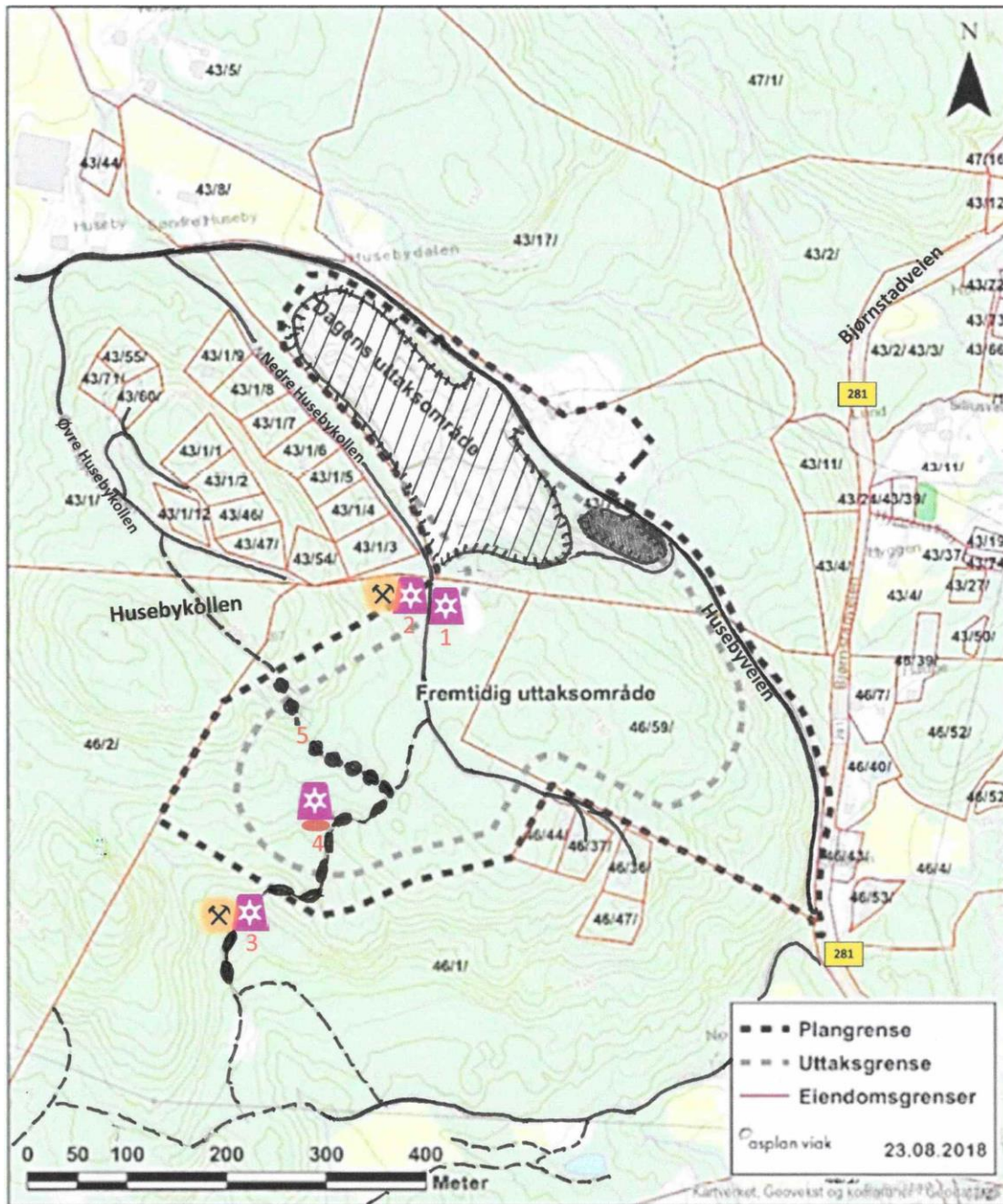
Dokumentet sendes elektronisk til adressatene.
Ved elektronisk overført svar, vennligst bruk begge adressene
havseiler@gmail.com og aageba@coherence.no

⁷ Lov om kulturminner [kulturminneloven] <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50>.

⁸ <http://www.hurum.kommune.no/innholdssider/politikk-og-innsyn/saker-til-horing/horing-av-forslag-til-planprogram-og-varsel-om-oppstart-av-planarbeid-for-privat-detaljregulering-med-tilhorende-konsekvensutredning-for-hurum-pukkverk/>

VEDLEGG

Vedlegg 1: Kulturminnekart over Husebykollen

Kartkilde: Høring av forslag til planprogram og oppstart av planarbeid for privat detaljregulering med tilhørende konsekvensvurdering for Hurum Pukkverk. Hurum kommune 20.11.2018.

Inntegnede stier: www.norgeskart.no Posisjoner UTM: www.norgeskart.no; www.dirmin.no

Skravert sort : Steinbruddet pr. desember 2018. Farget grått: Tilleggsbrudd/-uttak (fra 2013)

Jernmalm fra gruveindustri	Steinsatt kjerrevei	Lokasjonsreferanse, se tekst
Bruddkant	Kjørevei/bilvei	Dagbrudd (ikke lokalisert)
Steinsatt gml kjerrevei	Steinsatt gangsti	Tursti

Vedlegg 2: Gruver som leverte malm til Moss Jernverk

Kartskisse over Moss Jernverks cirkumferens (mørk halvsirkel rundt Moss), Arendalsfeltet (lyst rødt område rundt Arendal), gruver (merket med gruvesymbol).

Kilde: <https://www.mosshistorielag.no/artikler-samla-fra-strandsittaren/542-moss-jernverk-et-industrieventyr> Moss jernverk - et industrieventyr

Kommentar: Kartet viser avmerket gruvesymbol i Hurum kommune, som indikerer gruedrift for Moss Jernverk i Husebykollen.